

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 5. De præbendis & dignitatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

prii Episcopi servitio commoretur, *e. Ad audientiam 15. eod.* vel propriæ Ecclesiæ curet negotia, *e. Ex parte 13. eod.*

7. Similiter abesse quis potest ob pestem grassantem in loco beneficii: ob capitales inimicitias, post beneficium obrentum ortas: ob aëris intemperiem, vel justam & rationabilem corporis necessitatem, vel ob morbum, *e. 1. inf. De Clerico arotante.*

8. Ex aliqua harum causarum, vel alia simili, absentes etiam grossos, ut loquuntur, fructus beneficiorum suorum percipere poterunt, *d. e. Tua fraternitatis, & d. e. Cum dilectus*; sed distributiones amittent quotidianas (quæ aliàs manualia beneficia seu victualia nuncupantur, *e. unico eod. in 6.*) exceptis casibus à Jure expressis: quia illæ debentur presentibus dumtaxat pro officio divino, cui statim horis intersunt, *e. De cetero 7. in fine h. e.* & qui aliter nomine distributionum quicquam receperit, dominium illius non acquirat, imò tenebitur ad restitutionem, *d. e. unico eod. in 6.*

Cujus Capituli decretum, quod Bonifac. VIII. auctoritatem habet, in usum revocat Conc. Trid. Sess. 24. cap. 12. *De refor.* Vide omnino Anallysin ad d. Constit. Bonifac. V. Cl. Steph. Weymf.

9. Dixi, exceptis casibus à Jure expressis; quia in d. e. unico tres casus seu causæ excipiuntur, ob quas absentes à divinis officiis percipiunt distributiones. Prima est, corporalis languor & infirmitas gravis, ob quam quis interesse divinis non possit, de qua postea latius. *Tit. De Cler. arotante.* Secunda est justa & rationabilis corporis necessitas: quam distinctam esse causam à priori ostendit Weymf. *ibid. n. 16. & seqq.* Tertia evidens Ecclesiæ utilitas. Adde senium, ob quod quis nequit divinis interesse, Weymf. *ibid. n. 20.* Prædictis tamen causis non obstantibus, si Ecclesia pariat defectum ministrorum, qui officium divinum peragant, possunt & illi ex justa aliqua causâ absentes revocari ad Ecclesiæ ministerium, & compelli ad hoc per subtractionem fructuum, *e. pen. hoc tit.*

10. Denique quia juxta veteres Canones, quia aliquantisper absunt, quia statim reversuri sunt, abesse non videntur, *can. Non oportet, & can. seq. vii. qu. 1.* idem Concil. Trident. hac in parte modum statuit, multa que circa residentiam Clericorum innovavit: veluti de residen-

tia Primatum, Patriarcharum, Metropolitanorum & Episcoporum, *Sess. 6. c. 1. & Sess. 23. c. 1. De refor.* de residentia verò eorum, qui obtinent beneficia, de jure vel consuetudine requirunt residentiam, *Sess. 6. c. 2. De refor.* & de residentia obtinentium Dignitates, Personatus, Officia, *Sess. 21. c. 3. & Sess. 22. c. 3. De refor.* Denique de residentia obtinentium Canonatus, Præbendas aut portiones, *Sess. 24. cap. 12. & de pœnis non residentium iisdem locis.*

TITULUS V.

De Præbendis & Dignitatibus.

§. I.

Quid sit Præbenda & Beneficium Ecclesiasticum.

1. Præbenda propriè qua dicitur, & varia illius acceptiones.
2. Quæ Canonica seu Canonatus.
3. Quid sit beneficium Ecclesiasticum.
4. In eo tria considerari, primò Officium.
5. 6. Deinde jus percipiendi fructus, & ipsos fructus.
7. Beneficium ex sua institutione perpetuum esse debet.

DE bonis Clericorum internis tam animi, quam corporis, jam dictum est. Dicendum nunc est de bonis eorum externis, nempe de Præbendis & Dignitatibus, cæterisque beneficiis, in quibus residere debent.

1. Præbenda propriè dicitur Canonica portio, *e. Vacante 26. c. Dilectus 27. & alii h. t. & significat eam portionem, quæ de communi bonorum proventuumque Ecclesiasticorum massa sumitur, & præbetur singulis pro sua portione, e. Cum M. Ferrariensis 9. sup. De constit. cap. Relatum 9. hoc tit.* Distinguitur à Beneficio Ecclesiastico, quia nomen illud antiquius est nomine Præbendæ, sic propriè appellatæ, ut declarat Boët. *Epo Commens. in c. 1. inf. De testam. num. 33. & seqq.* In hoc verò Titulo capitur generaliter pro omni beneficio, Eccle-

Ecclesiasticus, sicut & in *c. Majoribus* 8. *c. Tuus* 99. 23. *hoc tit.* Quin etiam subinde capitur pro quadam fructuum perceptione, à Canoniatu seu Canonica sejuncta: quæ licet ex Ecclesiæ bonis præsterur; non tamen ratione officii divini, sed pro temporali aliquo labore benè meritis de Ecclesia datur, *c. fm. inf. De Magistris, can. Possessiones* 161. *xvi. qu. 1. d. c. Majoribus, & d. c. Dilectus* Ea que in significatione etiam laicus est capax præbendæ, & subinde in jure nostro præbendam habere dicitur: cum alioquin præbendæ, id est, portionis Canonice, ut est spiritualis, ratione Canonice, cui annexitur, sit incapax.

2. Canoniam autem seu Canoniatum proprie dicitur jus spirituale, eo ipso proveniens, quo quis recipitur in Canoniam, id est, adsumitur ad tale ministerium officii Clericalis, quale habent Canonici. Nisi cum Boët. Epone, *d. loco num. 37. & 38.* distinguere malis Canoniam à Canoniatu, ut Canoniam significet ipsum Collegium Canoniorum, id est, hominum Ecclesiasticorum, instar Monachorum certis regulis atque Canonibus viventium, *can. 1. & can. Nisi* 11. *Distinct. 56. & can. Eos qui* 1. *qu. 5.* Canoniatum verò dicatur ipsum Canoniorum vel manus, vel officium, vel vocatio, vel honor, vel status, personas ipsas Canoniorum concernens, non autem bona. Planè voces illas, Præbendam & Beneficium & Canoniam; sæpe confundi & sumi pro iisdem, quando de collegii vel corporis alicujus Ecclesiastici bonis eorumque massa communi quæritur, constat *ex can. Si quis dator, & can. Ex multis vers. Constitutus* 1. *qu. 3.*

3. Ut igitur generaliter de beneficiis agamus Ecclesiasticis, omissis variis Beneficii significationibus, Ecclesiasticum hoc loco Beneficium dicitur jus perpetuum percipiendorum fructuum quorumcumque ex bonis Ecclesiasticis seu Deo dicatis, propter aliquod officium spirituale, auctoritate Ecclesiæ constitutum.

4. Unde patet in beneficio Ecclesiastico tria distingui. Primum est ipsum officium seu obligatio, quâ quis tenetur spirituales aliquam functionem obire, veluti horas Canonicas legere, sacramenta administrare. Et hoc est omninò spirituale; non tamen est beneficium, sed fundamentum & causa beneficii:

nam beneficium datur propter officium, *c. fm. do rescriptis in 6.*

5. Secundum est, jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, quia æquum est, ut qui altari servit, de altari etiam vivat, *c. Cum secundum* 14. *hoc tit.* Ideoque si Episcopus aliquem admitteret ad Ordines absque titulo seu beneficio, qui non habeat de suo, unde vivat, tenetur ipse eundem providere, & subministrare necessaria ad subsidium vitæ, *c. 2. hoc tit.* donec aliunde suppetat, *c. Episcopus* 4. *hoc tit.* Hinc etiam in Ecclesia plures esse Clericos non oportet, quam ali possunt: & ei, qui in Canoniorum numerum receptus est, absque præbenda seu portione canonica, uti fieri quædoque solet, primo quoque tempore præbenda seu canonica portio est assignanda, *d. c. Relatum* 9. *& c. Dilectus* 19. *cod.* Hoc autem jus proprie Beneficium dicitur, & est spirituale, quia oritur ex spirituali officio, tanquam causa sine qua non, cui inseparabiliter est annexum.

6. Tertium sunt ipsi fructus, percipiendi ex bonis Ecclesiasticis, id est, ex bonis Deo dicatis, & Ecclesiæ donatis; & sunt quid temporale. Constatque eos olim divisos fuisse in quatuor portiones, & ex illis auctoritate Ecclesiæ postea fuisse beneficia erecta, singulis titulis certâ portione fructuum assignatâ. *Lesius* 2. *De iure & iustitia* cap. 34. *Dubit. 1. num. 1. & 2.*

7. Dicitur, jus perpetuum; saltem ex sua institutione, *can. Præcepta* *Distinct. 55. can. Sanctorum* *Distinct. 70. & similibus.* Ideoque quòd beneficia regularia sunt ad nutum superioris amovibilia, exceptis curatis & electivis, id non habet ex sua institutione, sed ex eo, quod ea obrinentes sunt subiecti superioribus suis, quoad officia, habitationem, & vitæ directionem. Quòd si auctoritate Pontificis beneficium aliquod sæculare fiat amovibile, desinit esse proprie beneficium. Et similiter si quod ex fundatione, constitutione, vel statuto erigatur temporale, non erit proprie beneficium, de quo Canones loquuntur, licet quidam aliter sentiant.

§. II.

De divisione Beneficiorum.

1. *Dividuntur in Majora & Minora.*
2. *In Curata & non Curata.*
3. *In Duplicia & Simplicia.*
4. 5. 6. 7. *Quid sit Dignitas, Personatus & Officium.*
8. *Item dividuntur in Sæcularia & Regularia.*
9. 10. 11. *Quodnam censeatur Regulare.*
12. 13. *Regulare quando Clerico sæculari conferri valeat, & contrà.*
14. *Regula, Sæcularia Sæcularibus, Regularia Regularibus conferenda.*
15. *Præterea dividuntur in Collativa & Electiva.*
16. *In Manualia & non Manualia.*
17. *In Patrimonialia & non Patrimonialia.*
18. *In Monocula & non Monocula.*
19. *In ea, quæ sunt juris patronatus, & ab eolibera.*
20. *In beneficia villa murata & non murata.*
21. *Item Ecclesiarum Collegiarum & non Collegiarum.*

Beneficia Ecclesiastica variè dividuntur; Primò in Majora & Minora. Majora sunt Papatus, Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatia, Minora sunt his inferiora.

2. Secundo, in Curata & non Curata. Curata dicuntur, quæ curam animarum annexam habent: idque vel propria, seu quoad forum interius, quia beneficiatio sit data potestas populo, certis limitibus distincto, sive parochiæ suæ Sacramenta administrandi, & verbum Dei annunciandi, citra ullam aliam jurisdictionem, *Clement. 2. §. verum De sepulturis*: vel improprie, seu quoad forum exterius aut contentiosum, quia scilicet beneficiatus ea exerceat. quæ sunt jurisdictionis spiritualis, qualia sunt inquirere, suspendere, excommunicare, absolvere. Vide Concil. Trident. Sess. 23. cap. 1. *De reformat.* Talem curam habet Archidiaconus, *e. 1. sup. De officio Archid.* Archipresbyter, *e. 1. sup. De officio Archipresb.* Non Curata sunt, quibus nulla ejusmodi cura annexa est. Et in dubio beneficium censeatur non curatum; ac proinde asserenti curatum incumbit illius probatio.

3. Tertio, alia sunt Duplicia, alia Simplicia Duplicia dicuntur omnia illa, quæ curam animarum, vel administrationem, vel dignitatem, vel personatum, vel officium adjunctum habent. Unde eorum subdivisio oritur in membra jam enumerata.

4. Dignitatem habent, quæ præminentiam, seu administrationem rerum Ecclesiasticarum cum imperio ac jurisdictione; ut Præpositura, Decanatus, Archidiaconatus, Abbatia sæcularis & regularis. Et Dignitas non est aliud, quam hujusmodi præminentia seu administratio.

5. Personatum habent, quæ præminentiam sedis & aliorum, absque jurisdictione; v. g. honorificum locum in Choro, in Processionibus, in suffragiis, ut Cantoria, & similia. Et Personatus dicitur hujusmodi præminentia.

6. Officium habent, quæ administrationem rerum Ecclesiasticarum, sine jurisdictione, præminentia atque honore, ut Sacrista, Custos. Et Officium dicitur hujusmodi administratio licet administratio etiam latius sumatur, ut comprehendat alia quoque beneficia, *e. 2. sup. De astate & qualitate ordin.*

7. Cæterum licet hæc tria, Dignitas, Personatus & Officium jure Canonum subinde ita distinguantur, id tamen non est perpetuum; verum interdum eodem jure pro uno & eodem accipiuntur, ut in *e. Cum accessissent 8. sup. De constitutionib.* Ideoque tutius erit, quoad vim istorum nominum, spectare consuetudinem cujusque Ecclesiæ, *juxta communem sententiam*: sic ut beneficium illud censeatur habere dignitatem vel esse dignitas, quod ex consuetudine pro tali habetur, maximè quando in creatione illius non reperitur assignata beneficio dignitas.

Sed & illud hic notandum, hodie de consuetudine plerosque personatus inter simplicia beneficia censeari; aded ut etiam minoribus astate conferantur, teste Zypæo, *Tit. De Clericis non sident. n. 5.*

8. Quarto, dividuntur in Sæcularia & Regularia. Sæculare est, quod additum & debitum est sæcularibus Clericis, id est, qui nullam sunt professi Regulam, sed in sæculo militant & serviunt Deo: idque vel ex fundatione, vel consuetudine aut præscriptione, *e. Cum de benefi-*

fitio: eod in 6. præscriptione inquam xl annorum, cum bona fide & titulo, c. Cum Ecclesia sup. De causa possess. & propriet. juncto c. Vigilanti sup. De præscriptionib.

9. Beneficia verò omnia censentur sæcularia, nisi contrarium probetur: veluti primò, quia in fundatione ita cautum repetitur, vel quia præsumantur esse regularia ex xl. annorum decursu quo per Regulares ei deservitum fuit, Navar. Conf. 3. De præbend. Gonzal. ad Reg. viii. Cancell. Glof. 7. in prime. Zerola V. Beneficium 2 p. n. 11.

10. Potest tamen beneficium Regulare, & Regularibus professis in titulum conferri solum, etiam Clerico sæculari conferri, modò is quoque emitat professionem, c. Cum causam 27. c. Officii 38. sup. De elect. Abbas ibid. n. 5. Idque non à Papa dumtaxat, sed ab aliis quoque Ordinariis Collatoribus, juxta declarationem Cardd. quam refert Gonzal. ad d. reg. Glof. 8. nu. 78. Piafec. 2. p. cap. 5. art. 3. n. 27. Exciuntur, juxta eandem declarationem, Abbatia & beneficia administrationem habentia, quæ non nisi Professis secundum Canones per inferiores Ordinarios conferri possunt, Piafec. d. loco. Tenetur autem sæcularis, eo modo promotus, intra sex menses profiteri, Conc. Trid. Sess. 25. c. 21. De Regularib. vel aliud tempus, juxta arbitrium Superioris, pro diversitate qualitatis ipsarum personarum, Glof. in d. c. Officii in V. competentes, Piafec. d. loco n. 29.

11. Similiter Regularis quoque præficitur Ecclesiæ sæculari, causâ necessitatis id exigente, deque consensu Superioris, Clement. 1. juncta Glof. in V. sæcularis De electione. Non tamen licet Regularibus, etiam de licentia sui Superioris, absque dispensatione summi Pontificis, obtinere curatum beneficium, etiam ad tempus, juxta declarationem Cardd. quam refert Gonzales Glof. 7. n. 25. & Piafec. d. loco n. 30.

12. Secundò, Beneficium præsumitur Regulare, si sit Capella erecta in monasterio, per Regularem regi solita, Nam si per sæcularem regis talis Cappella sit solita, idque quia is fuerit primus Clerici status, Gonzal. d. Glof. 7. n. 1. beneficium erit sæculare.

13. Regulare itaque beneficium est, quod regi debet per Regularem, vel ex fundatione, vel Ordinarii seu Superioris institutione, cap. 2. & ibi DD. inf. De capellis Monachorum: vel annorum

xl. præscriptione cum bona fide & titulo, arg. d. c. Vigilanti sup. De præscript. & d. c. Cum de beneficio h. s. in 6. * 14. Hinc Axioma illud juris, Sæcularia beneficia Sæcularibus & Regularia Regularibus esse conferenda, c. Cum ad nostram 37. c. Officii, 38. sup. De electione d. c. Cum de beneficio, Conc. Trid. Sess. 14. cap. 10. De reformat.

15. Quintò, Beneficiorum Ecclesiasticorum alia sunt Collativa quæ scilicet collatione, aut alio quàm electionis modo, obtinetur: alia sunt Electiva, quibus provideretur per electionem, à Superiore confirmandam, porissimum dum in electione servatur forma, c. Quia propter 42. sup. De electione. Ejusmodi sunt Papatus, Patriarchatus, Episcopatus, collegiarum Ecclesiarum Præposituræ: nisi aliter ex fundatione, consuetudine, præscriptione legitima, aut privilegio obtineat.

16. Sextò, alia sunt Manualia, alia non Manualia. Manualia vocantur, quæ ad nutum conferentis avocari possunt. Et hæc diximus non esse propriè beneficia, quia non sunt jura perpetua percipiendi fructus. An autem tunc causa quis possit amoveri à beneficio manuali, latè disputat Riccius in Praxi Decis. 398. ubi affirmativè resolvit. Cætera autem, quæ adimi nequeunt, nisi certis de causis, à jure permittis, dicuntur non manualia, Glof. in Clement. Quia regulara De supplenda neq. Prælator.

17. Septimò, alia dicuntur Patrimonialia, alia non Patrimonialia. Patrimoniale dicitur, non quod patrimonii naturam & rationem habeat, sed quia non potest conferri nisi Clerico, ex patria, loco, vel parochia oriundo. Videatur Covar. Præf. quæst. c. 35. n. 5. & c. 38. n. 4. Garzias De beneficiis 7 p. c. 15. Non Patrimoniale dicitur, quod cuilibet sive ex patria, sive ex loco, sive ex Parochia oriundo, sive externo, conferri potest.

18. Octavò, aliud vocatur Monoculum; aliud non Monoculum. Monoculum dicitur, quando Prælati tantum illud habet ad conferendum. Unde facit colligitur, quod nam sit non monoculum.

19. Nondò, dividi possunt in ea, quæ sunt juris patronatus, & ea, quæ non sunt juris patronatus, sed ab eo libera.

20. Decimò, dividi quoque possunt in beneficia villæ mutatæ & non mutatæ: quæ divisio maximè consideratur in Gallia. Vide Pet. Greg.

Tholofanum *Synagma juris universi lib. 17. c. 3.*
& Tract. de beneficiis c. 10. n. 17.

21. Undecimò, in beneficia Ecclesiarum collegiatarum, & non collegiatarum: de qua divisione vide Tholofan. *dictis locis*; sicut & de illa, quæ dividuntur in Nominata & Innominata.

Denique subjiciendum hic foret, quibus modis beneficia acquirantur, qui quibus conferant: verum de his non miuus commodè dicetur postea ad *Tit. de Institutionibus*: ex quo, quæ ibidem proponemus de Collationibus, revocari huc poterunt.

TITULUS VI.

De Clerico ægrotante vel debilitato.

1. Clerico ægrotanti debentur fructus & distributiones.
2. Qualis esse debeat infirmitas.
3. Quomodo probari.
4. Coadjutor incurabili morbo laboranti dandus.
5. De Clerico debilitato.

Dixi autè, omnes omniad Clericos qualemque beneficium Ecclesiasticum habeant, de jure communi teneri ad residentiam, & præbendas, aliaque beneficia, non nisi iis, qui per se residere valeant, esse conferenda; imò beneficia ob non residentiam Clericis esse auferenda: quid igitur statuendum de Clericis ægrotantibus vel debilitatis? ** 1.* Dico, tantum abesse, ut tales morbo tali laborantes, ob quem officium & ministerium suum obire aut residere nequeant, beneficiis suis exuendi sint; quin potius omnes eorum fructus atque etiam distributiones quotidianæ cedere eis debeant, perinde ac si sani essent & residentes *c. 1.*
& 2. h. t. c. unico De Clericis non residens. in 6, Abbas Consil. 70 per tot. lib. 1. quia afflictio, non est addenda afflictio, imò potius ipsius miseriam miserendum, *c. Ex parte h. t.*

2. Infirmitatem oportet esse gravem, & quæ

sit immediata causa absentia: ut scilicet Clericus ægrotans, dum sanus est, solitus sit interesse divinis: alia levis infirmitas, veluti scorbicula aliqua, aut quartana in veterata, aut morbus fonticus, non excusatur neque excusatur, quando infirmitas non est vera & immediata causa absentia, ut si Clericus infirmus, dum sanus est, non sit solitus interesse divinis: nam tunc, durante ægitudine, non recipiet distributiones, Covar. *3. Var. resol. c. 13. num. 8. versic. Sexto, ubi alio citat. D. De communitate in d. c. unico De Clericis non residens in 6.*

3. Probatum autem infirmitas præcipue per juratam assertionem ipsius infirmi, nisi sit persona suspecta, cui non sit deferendum juramentum. Præterea per attestationem Medici: per aspectum corporis, veluti quia facies appareat admodum extenuata: denique per domesticos. Semel autem infirmus semper præsumitur infirmus, donec contrarium probetur, Mascard. *De probat. Conclus. 897.*

4. Itaque si Ecclesie Rector, sive Episcopus sive alius Episcopo inferior, lepræ macula inficiatur, aut alio gravi & incurabili morbo ita laboret, ut munus suum obire nequeat (cum injustum sit, quem ob molestiam corporis irruentem privari honore suo, & nusquam Canones præcipiant, ut ægrotans & amoto Prælato alius succedat) datur ei Coadjutor, qui vices ejus suppleat. *can. 1. vii. quæst. 1. c. 3. & 4. hoc tit. Sic & Prælato senectute gravato Coadjutor dandus est, c. unico eod. in 6. can. Nihil h. ecce & duobus can. seqq. vii. quæst. 1. item furioso, d. c. unico eod. in 6. si vero; & paralytico, c. ult. hoc tit. Et hic ex fructibus beneficii ægrotantis, si opulentum sit, minus, ab Ecclesia, cui servit, alii debet, d. c. 3. & 4. hoc tit. d. c. unico eod. in 6. Concil. Trident. Sess. 21. cap. 6. Datus autem sine futura successione Coadjutor, censetur datus & datur in Ecclesie ac Prælati favorem. Quando autem datur cum futura successione, datur in favorem ipsius Coadjutoris, & ideo dari prohibetur à Concil. Trident. Sess. 26. cap. 7. De reformat. nisi urgens necessitas aut evidens Ecclesie utilitas postulet, & in Coadjutore dando concurrant omnes qualitates, quæ à Jure ipsoque Concilio in Episcopo & Prælati requiruntur.*

5. Quod si Clericus sacerdos debilitatus aut mutilatus, fortè truncatus sine sua culpa digi-